

การศึกษาการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

Enhancing of Elderly School Quality : A Case Study Sampong Subdistrict,
Sri Songkhram District, Nakhon Phanom Province

เจษฎา สารสุข

Jassada Sarasook

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม

Faculty of industrial Technology, Nakhon Phanom University

รัตนา สุวรรณทิพย์

Rattana Suwannatip

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

Sri Songkhram Industrial Technology College, Nakhon Phanom University

คำรณ สิริธนกกุล

Komron Sirathanakul

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม

Faculty of industrial Technology, Nakhon Phanom University

วิไลวรรณ ไตรยราช

Wilaiwan Taiyarach

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

Sri Songkhram Industrial Technology College, Nakhon Phanom University

E-mail: Jassadat77@gmail.com, kransiwon@gmail.com, kumron.si@npu.ac.th and wilaiwan@npu.ac.th

(Received : November 16, 2020 Revised : February 22, 2021 Accepted : March 3, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม 2) เพื่อสร้างรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มชมรมผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของสมาชิกผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ที่มีต่อรูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อาศัยการค้นคว้าเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัด

ประชุมกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ จากการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความต้องการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยรูปแบบการยกระดับนั้นควรสอดคล้องกับความต้องการชุมชนซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ควรดำเนินการในเชิงบูรณาการควบคู่กันทั้ง 4 ด้าน นำไปสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสุขภาพกายและด้านโภชนาการ ควบคู่กับกิจกรรมพัฒนาด้านจิตใจ และสังคมให้เหมาะสม กิจกรรมนันทนาการควรผสมผสานและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มีกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมควบคู่กับการเสริมสร้างปัญญาและจิตใจ ผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และทัศนศึกษาออกสถานที่สักการะศาสนสถานและแหล่งธรรมชาติ จากการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

คำสำคัญ: โรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ ยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมด้านอาชีพ

Abstract

This research has objectives as following 1) to study the need of elderly school quality enhancement case study Sampong Subdistrict, Sri Songkhram District, Nakhon Phanom Province, 2) to create model of enhancement of elderly school quality which corresponding on elderly school society, and 3) to evaluated the satisfaction of elderly person on model of elderly school quality enhancement which corresponding on elderly school society. This research is quantitative and qualitative research. The research results are gotten by literature review of important document, deep interview, focus group brainstorming activity of those involved and survey. The content analysis and description statistic are used. The contents are categorized in the information groups. All contents are systematically synthesized. The research found that the society like to enhance elderly school quality. The elderly school quality enhancement should matched society requirement which it can be classified into 4 parts such as physical health, psychological, social and economic aspects. The performance should integrate among 4 parts. This brings to activities physical health care and nutrition along development with appropriate psychological and social development activities. Recreation activities should be matched with local cultures. The activities should develop appropriate potential of wisdom and mind through development of community products and outside excursions in religious places and natural sources attractions. From the satisfaction assessment of the model of quality elevation of the elderly school, it is found that the overall average of model is highest level at the average of 4.50 and standard deviation (S.D.) of 0.65.

Keywords: Elderly school, Elderly person, Enhancing of elderly school quality, Occupational activity

บทนำ

ในปัจจุบันนี้โลกเผชิญกับสภาวะที่ถูกเรียกว่า สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged society) ซึ่งยังมีแนวโน้มสูงขึ้นอีกในอนาคต (United nations, 2019) หากพิจารณาแล้วพบว่าในปัจจุบันนี้วิทยาการทางการแพทย์มีการพัฒนาสูงขึ้น ส่งผลให้อายุเฉลี่ยประชากรโลกยืนยาวขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 พบว่าอายุเฉลี่ยของประชากรโลกสูงถึง 72.38 ปี (World bank, 2020) ซึ่งสวนทางกับอัตราการเกิดที่ลดลง (World bank, 2020) เมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรทั้งหมดพบว่า ในปี พ.ศ. 2560 ทั่วโลกมีผู้สูงอายุ (ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์หรือมากกว่า) ประมาณ 963 ล้านคน หรือประมาณ 13% ของประชากรโลกทั้งหมด ในขณะที่จะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2575 จะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 (TCEB, 2020) เมื่อพิจารณาจำนวนผู้สูงอายุเมื่อแบ่งตามกลุ่มประเทศพบว่า ในปี พ.ศ. 2562 กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ซึ่งสูงถึง 37% ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ยุโรป และอเมริกาใต้ 29% ต่อมาคือกลุ่มประเทศ เอเชียกลางและเอเชียใต้ ประมาณ 17% ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศเอเชียมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด (United nations, 2019)

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่อยู่ในช่วงสภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging society) ซึ่งมีความแตกต่างจาก สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged society) โดยมีหลักการพิจารณาดังนี้ หากประเทศมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนเกินร้อยละ 10 ประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) และหากพบว่าประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 20 ประเทศนั้นจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) (Gajanandana, 2018) ในปี พ.ศ. 2558 จากการจัดอันดับสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 63 ของโลก โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.8 (Sukpaiboonwat, 2017) และมีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทย จะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged society) โดยจะมีผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เกินร้อยละ 20 (Karaket, 2019) ซึ่งเมื่อพิจารณาในกลุ่มประเทศอาเซียนพบว่าสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ประเทศสิงคโปร์ ในขณะที่อันดับสอง คือประเทศไทย (Research office and statistics Bangkok, 2014) จากข้อมูลดังกล่าว เมื่อพิจารณา ในระยะยาวจำนวนผู้สูงอายุจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น และจำนวนการเกิดกลับน้อยลง ซึ่งไม่สอดคล้องกัน ในทางเดียวกันการรับบุคลากรมาทดแทนอาจเกิดการขาดช่วงได้เนื่องจากจำนวนบุคลากรวัยเกษียณมีมากกว่าจำนวนบุคลากรใหม่ที่เป็นวัยทำงานซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาเรื่องสภาวะสังคมผู้สูงอายุมักจะเกิดในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วและกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Pinthong & et al., 2018; Chewasopit, 2019) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

ประเทศไทยจำเป็นต้องวางแผนเตรียมรับมือปัญหาที่อาจจะเกิดจากสภาวะดังกล่าว การจัดการกับสภาวะที่เกิดขึ้นนี้คือการเตรียมตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโดยต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นการสร้างความพร้อมก่อนก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุในอนาคต จากงานวิจัย (Wanitchakham, 2019) ได้แบ่งการเตรียมความพร้อมออกเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้าน

เศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัยและด้านสังคม ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลและจัดส่วนประกอบ ทั้ง 4 ด้านนี้ให้เหมาะสมกับวัยที่ล่วงเลย ซึ่งจะส่งผลให้อยู่ดีมีสุข โดยงานวิจัย (Thumcharoen et al., 2018) ได้เสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุ ได้แก่ การทำงาน สถานการณ์ด้านการเงิน ชีวิตครอบครัว และการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังมีความต้องการที่ได้รับการยอมรับ ในสังคมอย่างน่าเชื่อถือ และยังคงต้องการงานที่เหมาะสมกับวัย เพื่อจะมีรายได้ให้พอเพียงกับการดำรงชีวิต อีกทั้งความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวก็มีอาจขาด โดยหน่วยงานภาครัฐควรจัดสวัสดิการ หรือโครงการให้สอดคล้องสำหรับผู้สูงอายุ จะได้อยู่เย็นเป็นสุข ไม่เพียงแต่เท่านั้นงานวิจัย (Pongdee & Kuhirunyaratn, 2015) ได้เสนอความต้องการเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุซึ่งได้แก่ ความต้องการ ด้านจิตวิญญาณ ซึ่งจะแสดงออกในทางการมีส่วนร่วมในศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงามตามแนวทางของบรรพบุรุษ งานวิจัยที่ (Boukeaw & Teungfung, 2016) ได้เสนอให้หน่วยงานของรัฐควรมีการจัดกิจกรรม หรือส่งเสริม ให้มีการทำกิจกรรมนอกบ้านเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ทางจิตใจและเป็นการใช้เวลาร่วมกับผู้อื่น และรัฐบาลควรจัดการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

เนื่องจากในต่างประเทศซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่เผชิญกับสถานะสังคมผู้สูงอายุมาก่อนประเทศไทย (World health organization, 2015) มักจะมีความพร้อมในการรับมือมากกว่า โดยพิจารณาได้จากงานวิจัยด้านกิจกรรมการเพื่อส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งและค่อนข้างหลากหลาย (Seyyed & et al, 2015; Houwelingen & et al, 2018; Jackson & et al, 2017) ในขณะที่ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging society) ในปี พ.ศ. 2553 โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุร้อยละ 12.9 ของจำนวนประชากรทั้งหมด 66 ล้านคน (Virameteekul, 2017) เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นความพร้อมในการรับมือ ยังถือว่าประเทศไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก อีกทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นนี้ยังมีความต้องการเพื่อพัฒนาแนวทางอย่างเป็นระบบและรูปธรรม จากการศึกษาข้อมูลในฐานข้อมูล TDC และฐานข้อมูล THAIJO พบว่า การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่เพียงจำนวนน้อย (TDC, 2020; THAIJO, 2020) อีกทั้งในปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุยังมีอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่ได้ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และมาตรการต่างๆ เพื่อพัฒนาการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ ในหลากหลายด้านตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยผ่านทางชมรม และโรงเรียนผู้สูงอายุก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งจะช่วยทำให้สุขภาพผู้สูงอายุดี สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองโดยไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวหรือสังคม (Sophonphutthisat & et al, 2019; Rungrueng, 2019) ซึ่งการจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุจะมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข และช่วยลดความเครียด มีการพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นช่องทางให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพอีกด้วย ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในชุมชน

จากการลงพื้นที่ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พบว่าตำบลสามผงเป็นอีกพื้นที่ที่แนวโน้มประชากรผู้สูงอายุ มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจข้อมูลประชากร ใน พ.ศ. 2560 (Office of the sampong municipality, 2017) พบว่ามีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ประมาณ 1,300 – 1,400 คน แล้วได้มีการจัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุ เมื่อปี พ.ศ. 2561 (Office of the sampong municipality,

2018) ซึ่งกิจกรรมหลักจะประกอบไปด้วย การพบปะพูดคุย กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมมากกว่านี้ เพื่อครอบคลุมสุขภาพ และส่งผลต่อกำลังกายที่เข้มแข็ง กำลังใจที่ดีด้วย ดังนั้นจากการสนทนาผ่านการจัดกิจกรรมได้ข้อสรุปว่าควรมีการยกระดับให้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีคุณภาพตามแผนการที่ทางเทศบาลตำบลสามผงและกลุ่มสมาชิกได้วางไว้ ซึ่งจากกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นยังมีขาดเสริมสุขภาพที่ยั่งยืน ซึ่งกิจกรรมที่ควรเพิ่มเข้าไปเห็นว่าควรมีกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้และสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ โดยจะส่งผลต่อเศรษฐกิจในครัวเรือนที่ดียิ่งขึ้น นำไปสู่สุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ และมีกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม และการพึ่งพาตนเองโดยการส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอาชีพต่างๆ ในชุมชน อาทิเช่น กลุ่มผลิตภัณฑน้ำพริกปลาร้า กลุ่มทอผ้า กลุ่มตัดเย็บ กลุ่มจักรสาน ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามอัตภาพ และยังมีรายได้โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อสร้างรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มชมรมผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของสมาชิกผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ที่มีต่อรูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิด

เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการชุมชนที่แท้จริง การวิจัยจึงใช้วิธีเก็บข้อมูลและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งการยกระดับคุณภาพ มีกรอบการดำเนินการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ สำหรับกรอบแนวคิด แสดงดังภาพที่ 1

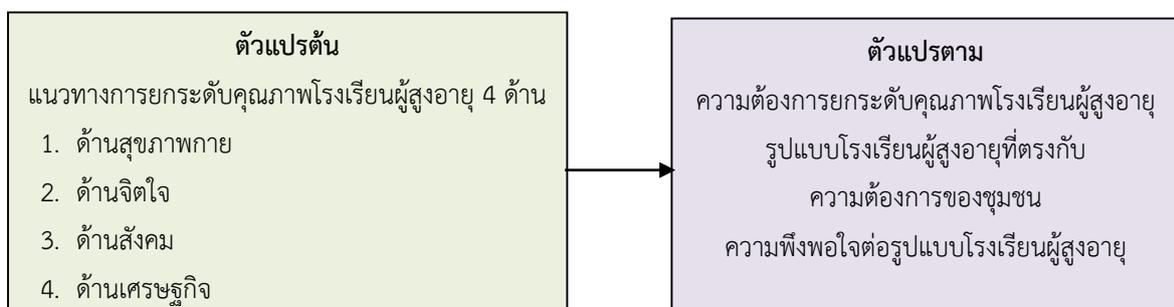

Figure 1 Conceptual framework

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อาศัยการค้นคว้าเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสอบถามแล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ ซึ่งในการดำเนินการนั้นจะนำสู่การได้รูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน โดยได้ทำการทดสอบนำไปใช้และทำการประเมินความพึงพอใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินการ

สำหรับรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชุมกลุ่มย่อย และจัดกิจกรรมเพื่อสอบถามประจุมสมาชิกทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อพิจารณาความต้องการและจัดรูปแบบที่เหมาะสมให้เกิดโรงเรียนผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้สูงอายุใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ขั้นตอนการวิจัย เริ่มจากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพปัญหาศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นทำการออกแบบงานวิจัย สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้นำโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบไปด้วย ประธานกลุ่ม พัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน นายกเทศมนตรีตำบลสามผง ซึ่งในส่วนนี้จะได้แนวทางการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุขั้นต้นออกมา ขั้นตอนดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุและตัวแทนสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุ ในขั้นตอนนี้รูปแบบความต้องการเริ่มมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเพื่อให้เกิดการยอมรับของชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการจัดกิจกรรมระดมความคิดสมาชิกทุกคนของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะได้รูปแบบและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนนั้นต่อไป ขั้นตอนถัดจากนี้จะเป็นการดำเนินการเตรียมทดสอบรูปแบบและเตรียมทรัพยากร เพื่อจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบที่ได้สร้างขึ้น เพื่อทดสอบผลนำข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์ นำไปสู่ข้อสรุปของงานวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย แสดงดังภาพที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างจะแยกตามวิธีการเก็บผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยเลือกจากการเสนอชื่อของสมาชิกในกลุ่มแล้วทำการลงคะแนนเสียงเพื่อได้ผู้ที่สมาชิกในกลุ่มยอมรับมากที่สุด และเกณฑ์การเสนอรายชื่อพิจารณาจากเอกสารหนังสือคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ กล่าวคือผู้ที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกต้องเป็นคนที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ จากการดำเนินการได้ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 คน ดังนี้

- ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 1 คน
- พัฒนาชุมชน ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 2 คน
- ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน

- ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 3 คน
  - นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน
2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน และตัวแทนสมาชิกกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ 4 คน
3. การจัดกิจกรรมระดมความคิด ประกอบด้วยสมาชิกของ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 100 คน โดยได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

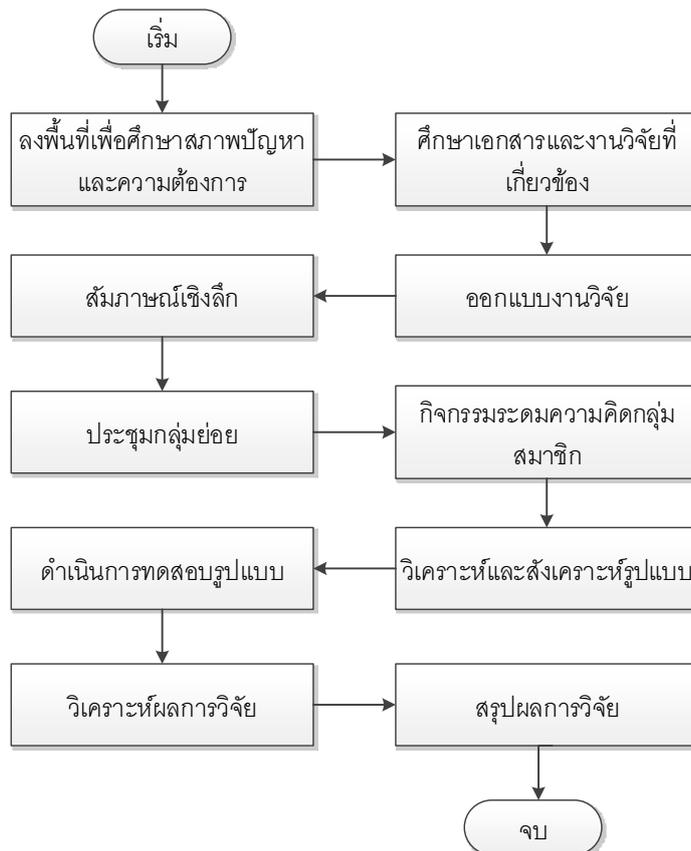

Figure 1 Research process

4. สำหรับกลุ่มตัวอย่างการจัดกิจกรรมนั้น โดยกลุ่มตัวอย่างได้จากประชากรสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวนทั้งหมด 1,335 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากกลุ่มประชากร ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ทั้งหมด 100 คน
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยขั้นตอนการสร้างคำถามและข้อประเด็นนั้นจะมีลักษณะเป็น แบบสัมภาษณ์ สำหรับการตอบคำถามแบบปลายเปิด (Open-End) โดยมีขั้นตอนการสร้าง คือ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นในด้านการใช้ภาษา ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เอกสารฉบับสมบูรณ์ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) หลักจากการเก็บผลการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้สรุปโดยดำเนินการถอดเทปผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดประเภทกิจกรรม ประเด็นแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ หลังจากนั้นทำการจัดประชุมกลุ่มย่อยคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ และตัวแทนสมาชิก ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย แสดงในภาพที่ 2

3. การจัดกิจกรรมระดมความคิด (Brainstorming) สำหรับกิจกรรมระดมความคิด เป็นการจัดกิจกรรม ประชุมสมาชิกจำนวน 100 คน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและให้เขียนความคิดเห็นทั้งหมด และทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้วยวิธี วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจัดกลุ่มเนื้อหาได้ 4 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ และให้สมาชิกที่เข้าร่วมทำการลงคะแนน โดยให้แต่ละคนมีสิทธิ์ลงคะแนนได้ 10 คะแนน จะลงคะแนนในหัวข้อกิจกรรมใดก็ได้ แล้วดำเนินการสรุปคะแนนเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และนำไปวิเคราะห์ผลการวิจัย ได้ข้อสรุปแนวทางการดำเนินการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ จะเป็นแบบสอบถามจากการทดสอบกิจกรรม หรือแนวทางการกิจกรรมได้ออกแบบ ซึ่งการจัดกิจกรรมตามแนวทางการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ แสดงดังภาพที่ 3 ซึ่งยังแบบแนวทางที่ยังไม่สมบูรณ์ครบตามที่ได้ออกแบบไว้ เนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณที่ยังไม่ครอบคลุม แต่อย่างไรก็ตามถึงเป็นการประเมินขั้นต้น ซึ่งแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scale) เพื่อประเมินความพึงพอใจจากการจัดกิจกรรม

Figure 3 Organizing activities according to the guidelines for upgrading the quality of schools for the elderly (Source: Sarasook, 2021)

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยนี้แบ่งเป็น แบบสัมภาษณ์ แบบการประชุมกลุ่มย่อย รูปแบบการจัดกิจกรรมระดมความคิด และแบบสอบถามความพึงพอใจ เครื่องมือทั้งหมดจะถูกส่งให้คณะกรรมการดำเนินงานวิจัย ตรวจสอบ ในขั้นต้นและแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นเครื่องมือจะถูกส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม ซึ่งมีวุฒิกศษาระดับปริญญาเอก 1 ท่าน พัฒนาชุมชนซึ่งมี

ประสบการณ์มากกว่า 10 ปี 1 ท่าน สาธารณสุขตำบล ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี 1 ท่าน เพื่อให้ ประเมินและเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุม กลุ่มย่อย กิจกรรมระดมความคิด โดยพื้นที่เป้าหมายคือ ชมรมผู้สูงอายุตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัด นครพนม จากข้อมูลใน (หัวหน้านายทะเบียนอำเภอศรีสงคราม, 2563) แบ่งการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 8,614 คน แบ่งเป็นหญิง 4,325 คน ชาย 4,280 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,741 ครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/ครัวเรือน/ปี จากการลงพื้นที่พบว่าประชากรในตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และการประมง หลังจากเวลาว่าง จากการทำเกษตรกร ก็จะมีงานอดิเรกตามแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่นั้นๆ เช่น การทำปลาสาม การทำ ปลาร้า การทอผ้า ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความสามารถตามวิถีชุมชน ซึ่งหากมองในประเด็นนี้จะพบว่า ชุมชนสามารถทำการตลาดต่อยอดและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้

จากข้อมูลการลงพื้นที่ พบว่าประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนมากกว่า 15% โดยอ้างอิงจาก คำนิยามขององค์การสหประชาชาติแสดงว่าชุมชนนี้ก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นที่ เรียบร้อย ชุมชนเลยก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 โดยมีสมาชิกทั้งสิ้น 1,335 คน และมีความตั้งใจ จะพัฒนาเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เนื่องด้วยวิถีชีวิตแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน การพัฒนาโรงเรียน ผู้สูงอายุควรตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน

ผลการศึกษาความต้องการการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มย่อย และกิจกรรมระดมความคิด นำผลที่ได้ทั้งหมด ผ่านการวิเคราะห์ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งสามารถแบ่งแนวทางการพัฒนาตามความ ต้องการชุมชนได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

1. ด้านสุขภาพกาย จากการวิจัยพบว่า การดูแลสุขภาพนั้นควรประสานกับหน่วยงานสาธารณสุข ซึ่ง ได้รับความร่วมมือ จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งได้ให้คำแนะนำแนวทางการพัฒนา ระบบการจัดการสุขภาพด้านสุขภาพกาย โดยโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นควรมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพด้าน สุขภาพกายให้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชน ซึ่งในกิจกรรมควรมีการให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ ทางการให้ครอบครัวด้านโภชนาการ การออกกำลังกาย ควบคู่กับด้านจิตใจ อารมณ์ ด้านสังคม และ สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต โดยด้านโภชนาการนั้นควรมีวิทยากรเชี่ยวชาญเข้ามาให้คำแนะนำ แนวทางโภชนาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ และควรเว้นอาหารที่เสี่ยงต่อโรค (เค็มจัด หวานจัด เป็นต้น) โรคหัวใจ เบาหวานและความดัน ในส่วนการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของ ผู้สูงอายุ ควรมีหน่วยงานที่สาธารณสุขเข้ามาให้คำแนะนำแนวทางการออกกำลังกาย และในกิจกรรมควรมี กิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมให้เกิดพัฒนาสุขภาพโดยรวม ทั้งด้านกายและจิตใจ ปัญหา อารมณ์ และสังคม

พร้อมกัน อีกข้อควรระบอบเฝ้าระวัง หรือมีการตรวจสอบสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทางหน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะเป็นผู้เข้ามาตรวจสอบสุขภาพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงการเสียชีวิตได้ กิจกรรมนันทนาการ จะเป็นการผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นเช่นการฟ้อนรำพื้นบ้าน เพื่อให้ผ่อนคลาย โดยกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม คือการจัดสถานที่ให้เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ก็มีคำแนะนำจากทีมวิทยากรมาให้ความรู้ และสถานที่การจัดกิจกรรมผู้สูงอายุนั้น ก็ควรจัดให้เหมาะสมเนื่องจากชมรมผู้สูงอายุนี้เพิ่งเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2562 ยังต้องมีการพัฒนาอีกมาก เช่นห้องน้ำที่ไม่เหมาะกับผู้สูงอายุ ห้องกิจกรรมที่ร้อนและมีแสงมากเกินไป ราวบันไดควรมีการติดตั้ง สวิตซ์ไฟควรอยู่ในระดับที่เหมาะสม พิจารณาที่ระดับรถเข็น ประตูควรเป็นแบบเปิด-ปิดง่ายและมีความกว้างกว่าปกติ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่คนเดียวในบ้าน เนื่องจากว่าลูกหลานได้ออกไปทำงาน ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเหงาและโดดเดี่ยว อีกทั้งผู้สูงอายุมีความต้องการความมั่นคงทางด้านจิตใจ และต้องการความภาคภูมิใจและการยอมรับจากสังคม แนวทางการพัฒนาคุณภาพด้านจิตใจนั้น ควรมีจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมควบคู่กับการเสริมสร้างปัญญาและจิตวิญญาณ โดยผ่านทางศาสนา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นมหาวิทยาลัย ควรเข้ามาให้ความรู้ตามที่ชุมชนต้องการและแนะนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในการเพิ่มศักยภาพการช่วยเหลือตนเองไม่ต้องพึ่งลูกหลาน การให้ความสำคัญ และค้นหาศักยภาพของผู้สูงอายุและนำศักยภาพนั้นมาจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงคุณค่า และศักยภาพที่มีอยู่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภูมิใจและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี เช่นความรู้ในการทำอาหาร ซึ่งสามารถนำมาถ่ายทอดให้ผู้สนใจ ความรู้ในด้านการทอผ้าพื้นเมืองซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีการพัฒนา มาอย่างยาวนาน หรือแม้แต่ว่าความรู้ในทรัพยากรป่าไม้ ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ความรู้ด้านการเกษตร เหล่านี้ล้วน มีคุณค่า หากมีการพัฒนาให้ถูกจุด กล่าวคือ ควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ เช่น การจัดให้มีการนำความรู้เหล่านี้มาสร้างรายได้ ผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน หรือจัดให้มีการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างรายได้ การพัฒนาทางด้านจิตใจก็มีอีกด้านคืออศาศาสตร์เข้ามามีบทบาท การจัดกิจกรรมเสวนาธรรม การฟังธรรมเทศนา การทำบุญร่วมกัน และรวมถึงการนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาสถานศึกษาเพื่อศึกษาชุมชนอื่น และสักการะศาสนสถานที่สำคัญในท้องถิ่น การทัศนศึกษาในวัดและในแหล่งธรรมชาติ เหล่านี้ล้วนคือการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดปัญญา พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งสิ้น อีกทั้งกิจกรรมนันทนาการเกี่ยวกับการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็เป็นสิ่งที่สำคัญควรมีการพัฒนาเข้าไป เช่นการใช้ระบบออนไลน์เข้ามาให้ศึกษา เช่นการใช้โปรแกรมประยุกต์ในโทรศัพท์มือถือเพื่อติดต่อสื่อสารและสร้างกลุ่มสนทนา การใช้เฟซบุ๊กเพื่อกระจายข่าว และสร้างกลุ่มการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ด้านสังคม ผู้สูงอายุได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยจากเพื่อนและครอบครัว เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้ว่าได้รับการยอมรับในสังคม และไม่รู้สึว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัวและลูกหลาน โดยแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาพด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้น ควรจัดให้โรงเรียนผู้สูงอายุมีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชนได้ โดยการค้นหาผู้สูงอายุที่มีความรู้และประสบการณ์

ชีวิต ที่มีองค์ความรู้ภูมิปัญญา หรือที่เรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ แล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มความรู้ และให้ความรู้ ด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อแชร์ความรู้กันและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาให้เกิดมูลค่า ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยควรลงพื้นที่ให้คำแนะนำการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เช่น โปรแกรมประยุกต์ในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้กลุ่มได้ต่อยอดความรู้ และพัฒนาไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ ซึ่งจากการสำรวจพบกลุ่มอาชีพที่น่าสนใจ ได้แก่ การทำน้ำพริกปลาร้า การทำผ้าขาวม้า การทำกระเป๋าจากผ้าพื้นเมือง เป็นต้น ความรู้ด้านการประกอบอาชีพเช่น ประมง การปลูกข้าว การเกษตร ก็สามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งความรู้ชุมชน ในรูปของศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งแนวทางนี้จะเป็นการเปิดชุมชนรับการมาของหน่วยงานภายนอก ทำให้เกิดการสารสัมพันธ์ทั้งสมาชิกในกลุ่มและชุมชนภายนอกเช่น โรงเรียน หน่วยงานราชการ การท่องเที่ยวเพื่อมาศึกษาดูงานในชุมชน นอกจากนี้จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันแล้วยังสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจ และสร้างรายได้ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและได้รับการยอมรับ ในส่วนในด้านการจัดการสุขภาพสิ่งแวดล้อมควรเริ่มจากการสร้างตัวอย่างโดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นฐาน โดยถ่ายทอดแนวทางการจัดสุขภาพให้เหมาะสมและแนะนำแนวทางการจัดบ้านที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยในบ้านและสิ่งแวดล้อม ร่วมพัฒนาบ้านพักและสิ่งแวดล้อมรอบที่อยู่ อาศัยให้สะอาดน่าอยู่น่าอาศัย เป็นตัวอย่างในการพัฒนา และผลักดันพัฒนาบ้านพักอื่นๆ ต่อไป

4. ด้านเศรษฐกิจ ในด้านคุณภาพเศรษฐกิจของชุมชนควรได้รับการพัฒนาเช่นกัน ซึ่งปัจจัยด้านนี้ถือเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งส่งผลถึงสุขภาพด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้ายสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างรายได้ด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรี และการยอมรับนับถือตนเอง ทำให้เกิดความสุขทางใจ และความสุขทางกายก็ตามมา ต่อมาก็เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน นำไปสู่การพัฒนาเชิงบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุมีภูมิปัญญา ที่สามารถนำมาสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนได้ แต่เนื่องจากขาดการต่อยอดองค์ความรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการยกระดับผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์และส่งขายหรือผลิตภัณฑ์อาหาร อีกทั้งองค์ความรู้ด้านอาชีพประมงก็สามารถเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปส่งขายได้ แนวทางนี้ควรจัดอบรม การใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ในการขายสินค้า ในประเด็นด้านการท่องเที่ยวก็มีเป็นจุดที่น่าสนใจ เมื่อพิจารณาพบว่ามียุคที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชน ลำน้ำสงคราม และวัดวาอารามที่มีความสวยงาม ซึ่งหากถูกพัฒนาและประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ จะเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนผู้สูงอายุได้

ผลการพัฒนารูปแบบการยกระดับคุณภาพชีวิต

จากการวิจัยได้ข้อสรุปรูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ในแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ในการพัฒนาควรเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการทั้ง 4 ด้านอย่างมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงสามารถเกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม รูปแบบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ แสดงดังภาพที่ 4 โดยก่อนนั้นลักษณะการพัฒนากิจกรรมผู้สูงอายุของตำบลสามผงจะเป็นการมุ่งเน้นเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านสุขภาพกาย และด้านจิตใจ ซึ่งด้านสุขภาพกายจะมุ่งเน้นแค่เพียงการออกกำลังกายเป็นหลัก

ในขณะที่ด้านจิตใจก็จะมีการใช้กิจกรรมสันทนาการเท่านั้น ในส่วนของสังคมก็เป็นเพียงการพบปะ ในโรงเรียนเท่านั้น โดยผ่านกิจกรรมออกกำลังกายและสันทนาการ ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่อยู่ในลักษณะที่ไม่มีความต่อเนื่อง กล่าวคือเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น สถานการณ์ก็เข้าสู่สภาวะปกติ ขาดการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ประโยชน์ ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ที่ขาดช่วง เนื่องจากขาดกิจกรรมร่วมกัน จากกรณีนี้จึงไม่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีต่อผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่รูปแบบการยกระดับคุณภาพที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่นี้เป็นลักษณะการพัฒนาอย่างบูรณาการโดยพร้อมทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ด้านสังคม ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ และด้านเศรษฐกิจ โดยอยู่บนพื้นฐานความจริงที่ว่า คุณภาพชีวิตที่ดีต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบใน 4 ด้านนี้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีอาจแยกด้านใดด้านหนึ่ง

Figure 4 Model for improving the quality of school for the elderly

ผลการประเมินความพึงพอใจในการทดลองจัดกิจกรรม

จากการดำเนินการตามกิจกรรมที่ได้ออกแบบ โดยมีสมาชิกเข้าร่วมประเมินผลความพึงพอใจรูปแบบกิจกรรมและการดำเนินการ โดยมีการนำเสนอแนวทาง ได้แก่ การนันทนาการ การจัดแสดงผลไม้ภัณฑ์เพื่อบอกเล่าแนวทางการพัฒนา การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ การตรวจสุขภาพ และเสนอแนวทางการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ เสนอแนวทางการพัฒนาแบบกิจกรรม แสดงดังภาพที่ 5

Figure 5 Testing and presenting an activity pattern (Source: Sarasook, 2021)

จากผลการสอบถามความพึงพอใจของของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 100 คน เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านจิตใจ ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจที่ระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 อันดับที่สามคือด้านสังคมที่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 อันดับที่ดีที่สุดคือด้านสุขภาพกาย ซึ่งความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 จากผลการประเมินสามารถสรุปได้ว่า ผลการประเมินความพึงพอใจรูปแบบกิจกรรมและแนวทางการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมตามความต้องการของชุมชน 4 ด้าน

ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านสุขภาพกาย	4.42	0.67	มาก
ด้านจิตใจ	4.55	0.65	มากที่สุด
ด้านสังคม	4.46	0.63	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	4.54	0.66	มากที่สุด
รวม	4.50	0.65	มากที่สุด

การอภิปรายผล

จากการพัฒนารูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น ได้รูปแบบใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องในงานวิจัยของ (Wanitchakham, 2019) ซึ่งได้แบ่งการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านสังคม หากแต่งงานวิจัยฉบับนี้ได้เพิ่มการพัฒนาทางด้านจิตใจเข้าไป โดยงานวิจัยนี้มองด้านสุขภาพกาย

เป็นเรื่องของสุขลักษณะด้วยอยู่แล้ว ส่วนด้านจิตใจมองเป็นการทัศนศึกษาในสถานที่ที่สงบและเน้นสร้างความสุขจากจิตใจเช่น วัตวาทาราม เป็นต้น ในขณะที่งานวิจัยของ (Thumcharoen et al., 2018) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุ ได้แก่ การทำงาน สถานการณ์ด้านการเงิน ชีวิตครอบครัวและการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ในแนวทางนี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งถึงว่ามีความใกล้เคียงในบางส่วนกับรูปแบบการยกระดับคุณภาพชีวิตในงานวิจัยนี้ได้พัฒนาขึ้นกล่าวคือ ในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดในครัวเรือนและในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงบทบาทของรัฐ เพียงแต่เป็นการแนะนำแนวทางรูปแบบที่รัฐจะพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างไร เพียงแค่นั้นแต่ที่สอดคล้องกันคือความสุขของผู้สูงอายุอีกอย่างคือการได้รับการยอมรับและการนับถือตนเอง ซึ่งเกิดจากความสามารถในการดูแลตนเองและสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตด้วยตนเองในรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ได้เพิ่มการพัฒนาด้านจิตใจควบคู่กับด้านอื่นด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pongdee, 2015) โดยได้เสนอว่าสุขภาพของผู้สูงอายุมีผลสืบเนื่องจากสภาพจิตใจ ซึ่งควรมีกิจกรรมทางด้านจิตวิญญาณเข้าไปด้วย ซึ่งจะแสดงออกในทางการมีส่วนร่วมในศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงามตามแนวทางของบรรพบุรุษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boukeaw & Teungfung (2016) ได้เสนอให้ มีการทำกิจกรรมนอกบ้าน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ทางจิตใจและเป็นการใช้เวลาร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นด้านการพัฒนาจิตใจ อีกทั้งยังสอดคล้องกับรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ในประเด็นด้านกิจกรรมทัศนศึกษาในวัตวาทาราม ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีเพื่อจะนำมาซึ่งความสุขและสุขภาพกายที่ดีของผู้สูงอายุ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยความต้องการการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ การยกระดับคุณภาพด้านสุขภาพกาย ควรมีการจัดกิจกรรม ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านโภชนาการ การออกกำลังกาย ควบคู่กับกิจกรรมพัฒนาจิตใจ อารมณ์ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เหมาะสม ควรมีการตรวจสุขภาพซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงการเสียชีวิตได้ กิจกรรมนันทนาการควรผสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม โดยการจัดสถานที่ให้เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ควรจัดที่มหาวิทยาลัยให้ความรู้ และพาจัดสถานที่ให้เหมาะสม การยกระดับคุณภาพด้านจิตใจ ผู้สูงอายุต้องการความมั่นคงทางด้านจิตใจ และความภาคภูมิใจและการยอมรับจากสังคม ควรมีจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมควบคู่กับการเสริมสร้างปัญญาและจิตวิญญาณ การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน หรือจัดให้มีการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้สนใจ การพัฒนาทางด้านจิตใจอีกด้านคืออาศัยศาสนาเข้ามามีบทบาท รวมถึงการนำผู้สูงอายุไปทัศนศึกษานอกสถานที่สักการะศาสนสถาน และแหล่งธรรมชาติ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัยทำให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดปัญญา การยกระดับคุณภาพด้านสังคม แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะด้านสังคม ผ่านเทคโนโลยีเช่น โปรแกรมประยุกต์ในโทรศัพท์ เพื่อจัดกลุ่มแชร์ความรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาให้เกิดมูลค่าพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ทำให้เกิดการสารสัมพันธ์ทั้งสมาชิกในกลุ่มและชุมชนภายนอก การยกระดับคุณภาพด้านเศรษฐกิจ ควรได้รับการสนับสนุน การยกระดับผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์และส่งขายผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากอาชีพประมง ควรจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ในการขายสินค้า ธุรกิจท่องเที่ยวก็มีเป็นจุดที่น่าสนใจเมื่อพิจารณาพบว่ามียุคที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ป่าชุมชน ลำน้ำสงคราม และวัดวาอารามที่มีความ ซึ่งหากถูกพัฒนาและประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว จนดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ จะเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนผู้สูงอายุได้ รูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ในแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ในการพัฒนาควรเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการทั้ง 4 ด้านอย่างมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงสามารถเกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม รูปแบบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุโดยอยู่บนพื้นฐานความจริงที่ว่า คุณภาพชีวิตที่ดีต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบใน 4 ด้านนี้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีอาจแยกด้านใดด้านหนึ่ง จากการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการยกระดับคุณภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการนำรูปแบบการศึกษาที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้งานจริง โดยสร้างกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม โดยการดำเนินการควรอยู่ในรูปแบบเชิงบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนารูปแบบนี้ควรพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยแนวทางการดำเนินการยกระดับโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นเริ่มจากการการจัดประชุมของกลุ่มคณะกรรมการแล้วระดมความคิดสร้างกิจกรรมใน 4 ด้าน ซึ่งกิจกรรมต่างๆที่คิดให้ยึดบริบทของท้องถิ่นเป็นหลัก หลังจากนั้นดำเนินการจัดกลุ่มกิจกรรมในแต่ละด้าน ต่อมาดำเนินการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแต่ละด้านให้สอดคล้องกันทั้งทางด้าน กาย ใจ สังคม และเศรษฐกิจ จัดกิจกรรมให้มีลักษณะบูรณาการทั้ง 4 ด้าน โดยอาจจะแบ่งกลุ่มโดยยึดหลักสิ่งที่สนใจเป็นหลัก เช่นกลุ่มปลูกอ้อย กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มประมง เป็นต้น หลักจากนั้นก็มีการกิจกรรมด้านสุขภาพกาย เช่นออกกำลังกาย เป็นต้น ร่วมกันทุกกลุ่ม มีกิจกรรมด้านการกระจายสินค้า หาช่องทางการขายร่วมกัน เกิดรายได้และความสัมพันธ์ด้านสังคม เกิดโอกาสการพัฒนาร่วมกัน ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ส่งผลต่อเศรษฐกิจที่ดีขึ้น อีกทั้งการทัศนศึกษาที่สามารถจัดให้สอดคล้องกับกลุ่มอาชีพ เพื่อเพิ่มความรู้จากการศึกษาดูงานและมีการเข้าชมสถานที่วัดวาอารามไปพร้อมกัน ซึ่งแนวทางนี้ก็จะสามารถสร้างและพัฒนาทั้งทางด้าน จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และกายไปควบคู่ ทั้งนี้ทั้งนั้นการดำเนินการควรมีผู้นำและหน่วยงานของรัฐที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านเข้าร่วมให้คำแนะนำการดำเนินการจึงจะสามารถเกิดการพัฒนาอย่างเหมาะสมและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

จากแนวทางการพัฒนาตามความต้องการของชุมชนผู้สูงอายุ ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ทำให้ทราบว่าความต้องการของชุมชนผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนได้โดยมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมควบคู่กับการเสริมสร้างปัญญาและจิตใจ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยและนวัตกรรม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

References

- Boukeaw, P., & Teungfung, R. (2016). Health Care and Health Status of Thai Aging. *Journal of the Association of Researchers*, 21(2), 94-109. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/243655> (In Thai)
- Chewasopit, W. (2019). Aging Society: The Changed Marketing Factor. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(1), 38-54. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/168865> (In Thai)
- Cornelis H., Roelof, G.E., Michelangelo, G.A., & Helianthe, S,K. (2018). Understanding Older People's Readiness for Receiving Telehealth: Mixed-Method Study. *Journal of medical Internet research*, 20(4), 91-113. DOI: 10.2196/jmir.8407
- Gajanandana, R. (2018). *Aging society and driving the Thai economy*. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives. (In Thai)
- Jackson, T., Jason, C. & Milagros, P. (2017). *Canada's Aging Population and Implications for Government Finances*. Vancouver: Fraser Institute.
- Karaket, J. (2019). *Thailand and the elderly*. Retrieved from <https://il.mahidol.ac.th> (In Thai)
- Office of the Sampong Municipality. (2017). *Survey report Number of elderly Living allowance*. Nakhonphanom: Sampong Subdistrict Municipality. (In Thai)
- Office of the Sampong Municipality. (2018). *The Elderly Club of Sampong Subdistrict Municipality Report*. Nakhonphanom: Sampong Subdistrict Municipality. (In Thai)

- Pinthong, J., Chittinan, T., Saweangsuksan, P., & Kunnatsiri, N. (2018). *Aging society and the challenges of the Thai labor market*. Bangkok: Monetary Policy Bank of Thailand. (In Thai)
- Pongdee, J., & Kuhirunyaratn, P. (2015). Problems and health needs of the elderly in the area of responsibility of the Muang baeng Tambon Health Promotion Hospital, Nong ya phung Sub-district, Wang sa phung District, Loei Province. *Community Health Development Quarterly Khon Kaen University Journal*, 3(4), 561-576.
https://home.kku.ac.th/chd/index.php?option=com_attachments&task=download&id=140&lang=en (In Thai)
- Research Office and statistics Bangkok. (2014). *Aging society in ASEAN*. Thai Reinsurance Public Company Limited All rights reserved. (In Thai)
- Rungrueng, W. (2019). The Development of the Quality of Life for the Senior Citizens in the Senior Schools under the Local Administrative Organizations in the Central Region of Thailand. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 8(2), 249-258.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/243859> (In Thai)
- Seyyed, M., Mehdi, H. & Mahdi, G. (2015). Iran's Health System and Readiness to Meet the Aging Challenges. *Iranian Journal of Public Health*, 44(12), 1716-1717.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4724751/>
- Sophonphutthisat, P., Soontornsuk, P., Sriwirat, P., Deethaisong, N., & Saengnont, K. (2019). Management of Elderly Health and Welfare of The Ederly School in The Northeast. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(2), 960-972. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/182659> (In Thai)
- Sukpaiboonwat, S. (2017). The Role of Population Aging on Economic Growth in Thailand. *Srinakharinwirot Research and Development Journal (Humanities and Social Sciences)*, 9(17), 176-191. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/92655> (In Thai)
- TCEB. (2020). *Aging population and future trends*. Retrieved from <https://intelligence.businesseventsthailand.com/> (In Thai)
- TDC. (2020). *Quality of Life of the Elderly*. Retrieved from https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php (In Thai)
- THAIJO. (2020). *Quality of Life of the Elderly*. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/> (In Thai)

- Thumcharoen, W., Chalernngam, N., & Chanasit, N. (2018). Well-being of the Elder: A Case Study in Songpenong Subdistrict, Thamai District, Chanthaburi Province. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 38(1), 36-53. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/utccjournalhs/article/view/153925> (In Thai)
- United Nations, (2019). *World Population Ageing 2019: Highlights (ST/ESA/SER.A/430)*. Retrieved from <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf>
- Virameteekul, C. (2017). *Development Guidelines for Future Residences for Seniors : Case Study of Creative Private Sector Housing*. Bangkok. Thailand National Defence College. (In Thai)
- Wanitchakham, A. (2019). Preparation for Aging Society: A Case Study of Sai Mai District, Bangkok. *Association of Private Higher Education Institutions of Thailand (APHEIT)*, 25(1), 164-179. <https://apheit.bu.ac.th/index.php?id=193> (In Thai)
- World Bank. (2020). *Fertility rate*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/>
- World Bank. (2020). *Life expectancy*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/>
- World Health Organization. (2015). *World report on ageing and health*. Luxembourg : WHO Library Cataloguing.